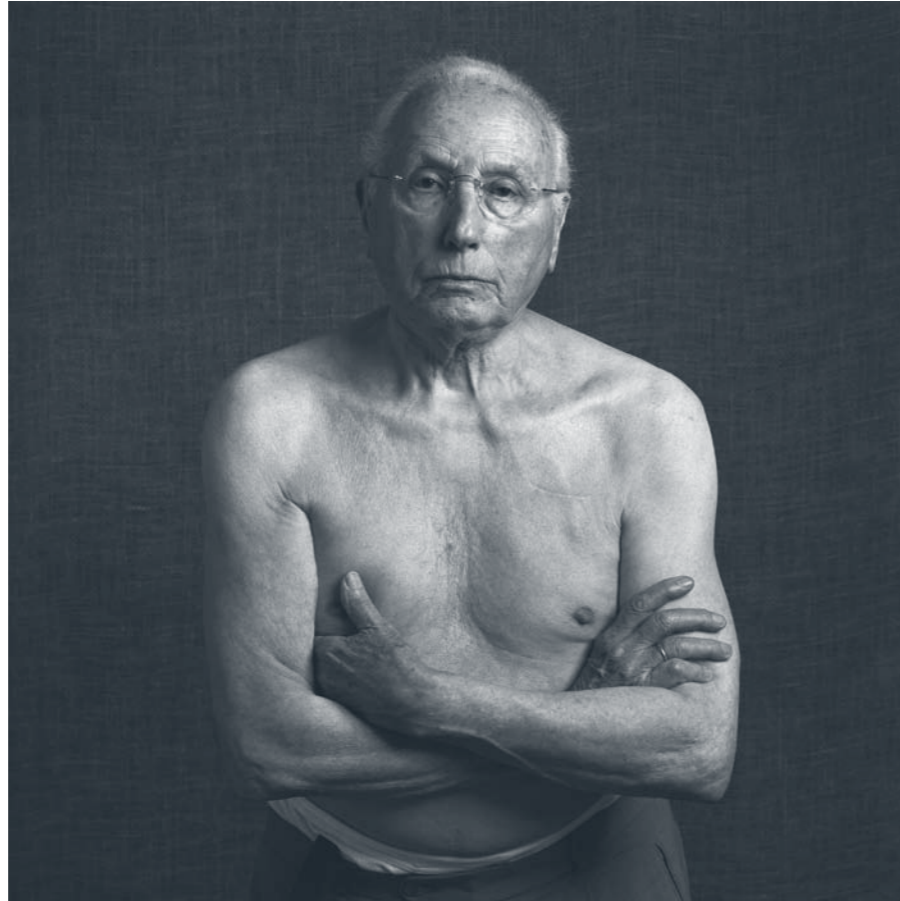

V nieuwsbrief verzetsmuseum

Inhoudsopgave

- Sporen van oorlog, expositie
- Activiteitenprogramma
- Collectie: bordspelen
- Vriendenportret Ton Risseeuw

Het Verzetsmuseum wenst alle vrienden, vrijwilligers, medewerkers en andere relaties een heel goed en bijzonder 2008 toe!

Dolf Winkler (foto Jan Banning)

Sporen van Oorlog Overlevenden van de Birma- en de Pakanbaroe-spoorweg

Fototentoonstelling van Jan Banning, 7 december 2007 – 2 maart 2008

In 2005 opende het Verzetsmuseum de Nederlands-Indische afdeling. Nu toont het museum *Sporen van Oorlog, Overlevenden van de Birma- en Pakanbaroe-spoorweg*. Tijdens de Tweede Wereldoorlog liet de Japanse bezetter zowel in het grensgebied van Thailand en Birma als op Sumatra een spoorlijn aanleggen door krijgsgevangenen en geronselde Aziatische burgers, de zogenaamde romusha's. De leef- en werk-omstandigheden van deze dwangarbeiders waren erbarmelijk. Velen overleefden de dwangarbeid niet. Meer dan een halve eeuw later ging fotograaf Jan Banning op

zoek naar de gevolgen van deze ervaringen voor de overlevenden. Zijn project *Sporen van Oorlog* bestaat uit portretten in foto's en tekst van vierentwintig mannen, die als dwangarbeider aan één van deze spoorbanen hebben gewerkt: zestien voormalige krijgsgevangenen – vijftien Nederlanders en één Indonesiër – plus acht Indonesische exromusha's, wonend op Sumatra en Java. Zij zijn gefotografeerd zoals ze destijds werkten: met ontbloot bovenlijf. Het onderwerp heeft een zeer persoonlijk uitgangspunt: Bannings grootvader werkte aan de Birma-, zijn vader aan de Pakanbaroe-spoorbaan.

Jan Banning (1954) ontving in 2006 een Zilveren Camera in de categorie seriesportretten. Zijn serie *Sporen van Oorlog* werd in 2004 bekroond met de Icodoprijs. Regelmatig verschijnen er reportages van hem in het blad M - bijlage bij het NRC.

Sporen van oorlog. Overlevenden van de Birma- en Pakanbaroe-spoorweg is ook verschenen in boekvorm, uitgegeven door *IF. Ipsos Facto* (ISBN- 90-77386-01-7). Het boek is voor 25 euro te koop in het museum, de erkende boekwinkel en via ipso-facto@solcon.nl.

Activiteitenprogramma

NIOD-lezingen interessant en succesvol

De lezingenserie die het museum dit seizoen op de dinsdagmiddag presenteert in samenwerking met het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie wordt goed bezocht. Na een boeiende aftrap door Boudewijn Smits met een presentatie over Loe de Jong, Jolande Withuis over verzetsman Pim Boellaard, en de spraakmakende middag rondom fysisch chemicus en Nobelprijswinnaar Peter Debye, komen Reina Prinsen Geerligts en vader Jaap en zoon Ischa Meijer aan bod.

Het gewapend verzet in de oorlog wordt voornamelijk gepersonifieerd door Hannie Schaft. Op dinsdag 18 december komt Prof. dr. Marjan Schwegman, directeur van het NIOD, vertellen over een andere bijzondere verzetsvrouw, Reina Prinsen Geerligts, ook bekend als schrijfster. Reina behoorde tot de verzetsgroep CS-6 en is als een van de weinige vrouwen uit het verzet gefusilleerd in kamp Sachsenhausen. Marjan Schwegman vertelt

hoe dit onschuldig ogende meisje ertoe kwam om mee te werken aan de liquidatie van prominente handlangers van de nazi's.

Dr. Evelien Gans, bijzonder hoogleraar Hedendaags Jodendom, publiceerde onlangs deel een van haar lang verwachte biografie van Jaap en Ischa Meijer. Op dinsdag 15 januari spreekt zij in het museum. Het leven van Jaap Meijer, historicus/schrijver, en zijn zoon

Ischa, journalist/schrijver, was getekend door de jodenvervolgning, wat leidde tot een complete breuk tussen vader en zoon.

Di 18 december Marjan Schwegman over Reina Prinsen Geerligts
Di 15 januari Evelien Gans over Jaap en Ischa Meijer
Aanvang beide middagen 15.30 uur.

Reina Prinsen Geerligts

Jaap en Ischa Meijer

International Holocaust Memorial Day: 'Een stukje blauw in de lucht'

In het kader van de International Holocaust Memorial Day vertoont het museum op dinsdag 22 januari 2008 de documentaire *Een stukje blauw in de lucht* van Bob Entrop. *Een stukje blauw in de lucht* is de eerste film waarin Nederlandse Sinti en Roma vertellen over hun ervaringen in de concentratiekampen. De film is een reis in de tijd: in het heden reizen drie mensen met een cameraploeg naar Auschwitz, terwijl negen anderen het verleden laten herleven in persoonlijke verhalen. Op het spreken over 'de oorlog' rustte lange tijd een taboe. In

mooie beelden en soms heftige, maar ook spannende en aangrijpende verhalen wordt de toeschouwer meegezogen in een stuk geschiedenis dat lange tijd onbesproken bleef.

Pers en publiek waren vol lof over de film: 'De documentaire ontziet de kijker niet, maar Entrops gewetensvolle aanpak verdient vooral lof.' (Algemeen Dagblad) – 'Verreweg het meest aangrijpend is het verhaal van Lily van Angeren over de razzia en transporten waarmee zij zelf in Auschwitz belandde.' (BN-de Stem).

Bob Entrop is met enkele geportretteerden uit de film in het museum te gast voor een nagesprek.

Di 22 januari, aanvang film 14.00 uur;
aanvang nagesprek 15.45 uur.

De Birma- en Pakanbaroe-spoorweg

In het kader van *Sporen van oorlog* spreekt journalist en Indonesië-specialist Henk Hovinga op dinsdag 19 februari uitgebreid over het vergeten drama van de Pakanbaroe-spoorweg op Sumatra, aangelegd door krijgsgeslagen onder de Japanse bezetting. Loe de Jong meldde ooit naar aanleiding van Hovinga's publicaties over deze dodenspoorweg door het oerwoud: 'Waardevolle beschrijving. Met veel relatzen van overlevenden. Goed geschreven boek. Ik heb daar geen woord aan toe te voegen.'

Di 19 februari, aanvang 15.30 uur.

Bluma in gaskamer

Toegang activiteitenprogramma

Entree bij alle bijeenkomsten (incl. museumentree): 7,50 euro p/p;
5,00 euro voor vrienden/houders kortingskaarten Reserveren is aanbevolen,
tel 020 - 620 25 35 of info@verzetsmuseum.org
Kaarten dienen een half uur voor aanvang van de desbetreffende activiteit te zijn opgehaald. Voor meer informatie over een activiteit zie de website www.verzetsmuseum.org

De vaste opstelling is opgefrist!

Zeven jaar na de heropening van het museum in gebouw Plancius, werd het tijd om de vaste opstelling eens kritisch te bekijken. Voldoet die nog aan de eisen van de tijd? Uit de reacties van bezoekers en publieksonderzoek komt stevast naar voren dat de vaste opstelling hoog wordt gewaardeerd. Er was daarom voorlopig geen reden voor een totale vernieuwing, maar het was wél hoog tijd om allerlei kleine verbeteringen door te voeren. Dankzij een financiële bijdrage van de provincie Noord-Holland is dat nu gebeurd: alle teksten zijn vernieuwd waardoor de leesbaarheid en de routing door het museum is

verbeterd, de filmpjes zijn te zien op grotere beeldschermen voorzien van keuzeknoppen, de verlichting is vernieuwd waardoor de geprojecteerde dilemma's weer goed leesbaar zijn en het museum nog sfeervoller is geworden, alles zit weer strak in de verf, et cetera. Enkele onderdelen zijn geheel vernieuwd: de recent verworven onderduikschilderijen van Eva Schloss-Geiringer hebben een mooie eigen vitrine gekregen in het onderdeel over de onderduikhelp en de onderdelen over de hongervinter en verzet in de laatste fase zijn inhoudelijk en vormtechnisch verbeterd. Het hele museum oogt weer als nieuw!

Collectienieuws: Donkere avonden

Het is weer december, de maand van de lange donkere avonden. Avonden waarop vroeger, toen er nog geen televisie was, vooral spelletjes werden gespeeld. Monopoly, Ganzenbord, Mens erger je niet, Scrabble, generaties zijn er mee opgegroeid.

Ook tijdens de oorlog werd er veel gespeeld. Niet alleen de bekende familie-spellen kwamen toen op tafel. Er zijn tijdens en vlak na de oorlog opvallend veel spellen geproduceerd en gespeeld waarin de oorlog zelf aan bod komt. Onlangs is een spel van dit genre aan het museum geschonken: het 'Nederland Herrijst, bruggenbouwspeel'.

In de oorlogsjaren was de behoefte aan gezelschapsspellen extra groot. Door de invoering van de avondklok en de luchtbeschermingsmaatregelen was het immers minder makkelijk om vertier buitenshuis te zoeken. Er werd gespeeld om de verveling te verdrijven en als afleiding van de oorlogsomstandigheden. In Duitsland en de geallieerde landen hadden de spellen vooral een

propagandafunctie of een instructief karakter. Zo werd de bevolking spelenderwijs Hitlers leiderschap bijgebracht of geleerd wat men moest doen bij een luchtaanval of evacuatie. Ook in Nederland waren er voorlichtingsspellen, naast allerlei spellen waarin de omstandigheden van het dagelijks leven waren verwerkt. Meteen na de

Een nieuwe catalogus

De catalogus was al enige tijd uitverkocht en het was hoog tijd om de catalogus uit te breiden met een onderdeel over de eind 2005 geopende Nederlands-Indische afdeling. Op 6 december is de nieuwe catalogus verschenen. Het eerste exemplaar werd tijdens de opening van de tentoonstelling *Sporen van de Oorlog* overhandigd aan de Commissaris der Koningin van Noord-Holland, Harry Borghouts. De nieuwe catalogus heeft 192 pagina's, is rijk geïllustreerd en bevat vrijwel alle teksten en persoonlijke verhaaltjes uit de vaste opstelling. De catalogus is tweetalig (Nederlands/Engels) en alleen in het museum te koop voor 15 euro.

Vriendenportret: Ton Risseeuw

Ton Risseeuw (1936) was de grote man achter IT-dienstverlener Getronics.

Nu is hij o.a. president-commissaris van KPN en lid van de Raad van Commissarissen van Blokker Holding.

'Toen ik in 1999 afscheid nam als directeur van Getronics, had ik voor mijn afscheidsgeschenk aan een goed doel twee opties bedacht. De Stichting Bevordering Geneeskundige Oncologie van dokter Pinedo van het VU Ziekenhuis en het Verzetsmuseum Amsterdam. Aan beide organisaties is een flinke donatie gedaan.

Mijn stellige overtuiging is dat mensen weet moeten hebben van het verleden. Daarom

had ik het Verzetsmuseum voorgesteld. Ik wist dat dit museum op een goede en interessante manier het verhaal van de bezetting vertelt. Al heel wat jaren eerder, toen het museum nog aan de Lekstraat was gehuisvest, had ik namens mijn bedrijf Getronics een aantal computerterminals geschonken. Het publiek kon ze gebruiken om documentatie te doorzoeken of om schoolopdrachten voor te bereiden.

Het Verzetsmuseum ben ik altijd blijven volgen. Ik lees de nieuwsbrief en eens in de zoveel tijd breng ik een bezoek, bijvoorbeeld aan een nieuwe wisseltentoonstelling of een ander evenement. Alleen jammer dat je in de buurt zo slecht kunt parkeren. Het beeld dat in de vaste opstelling over 'het verzet' wordt gegeven, vind

ik evenwichtig en objectief – voor zover objectiviteit bestaat. Gelukkig wordt het communistische verzet niet overbelicht. Aangezien in de ontstaansgeschiedenis van het Verzetsmuseum oud-verzetsmensen uit de communistische hoek een grote rol speelden, was dit in mijn ogen een risico.

Mijn fascinatie gaat verder dan de geschiedenis van het Nederlandse verzet. Ik ben sterk geïnteresseerd in historische plekken waar oorlogstrijd is gevoerd. De slagvelden in Normandië heb ik bezocht, maar ook die van de Eerste Wereldoorlog in Verdun. Dan raak je steeds weer licht verbijsterd over het feit dat mensen, zelfs hoog ontwikkelde mensen, tot dit soort geweld in staat zijn geweest. De waanzin van die oorlogen, dat moet uitgelegd blijven worden.'

Gaat het Verzetsmuseum uitbreiden?

Het ziet er naar uit dat het museum de unieke kans krijgt om uit te breiden naar een ruimte grenzend aan de vaste opstelling! Op het moment dat deze Nieuwsbrief ter perse ging, zijn de onderhandelingen met de eigenaren van de ruimte nog gaande. Vervolgens moeten er veel fondsen worden geworven om aankoop, verbouwing en inrichting te financieren. Als dat alles gaat lukken zal het museum in de toekomst een apart Kindermuseum inrichten om nog veel meer schoolgroepen én individuele jongeren te kunnen ontvangen. Meer hierover leest u in de volgende Nieuwsbrief!

In Memoriam Wina Heijne

Op 5 oktober is Wina Heijne, een van de drie vaste baliemedewerksters van het museum overleden. Wina werkte vanaf december 2002 in het Verzetsmuseum. Ze was zeer betrokken en actief en nam allerlei initiatieven om de dienstverlening van het museum te verbeteren. Wina was ook een collega vol humor en belangstelling voor anderen. Ze was een steun en toeverlaat voor velen in het museum. Wina overleed aan de gevolgen van darmkanker. Ze werd 48 jaar oud.

Vrienden maken vrienden

Aanmeldingsbon

Hierbij doe ik een vriendenlidmaatschap van het Verzetsmuseum cadeau. De eerste jaardonatie (2008) heb ik bij de balie van het museum voldaan. Voortzetting van het lidmaatschap geschiedt op basis van vrijwilligheid. Het museum zal mijn introductie hiertoe schriftelijk uitnodigen.

Mijn naam, postcode en huisnummer zijn:

.....

De nieuwe vriend van het Verzetsmuseum heet:

.....

Zijn/haar adres en postcode/plaats:

.....

Als dank voor het uitbreiden van de vriendenkring van het museum ontvang ik de Plantagegids ten geschenke.

bevrijding verschenen er talloze spellen en puzzles waarop de geallieerde troepen en de teruggekeerde Koninklijke Familie werden verwelkomd. Met een lach en een traan passeerden in de nieuwe spellen de bezettingsjaren de revue. En er werd, zoals we in de nieuwe aanwinst van het Verzetsmuseum kunnen zien, aandacht besteed aan de

wederopbouw van Nederland: wie het eerst een brug over de rivier heeft hersteld is de winnaar.

Openingstijden:
di t/m vr 10.00-17.00
za t/m ma 12.00-17.00

Met ingang van
1 januari za t/m ma
al om 11.00 uur open!

Colofon
Uitgave: Verzetsmuseum Amsterdam, Plantage Kerklaan 61,
tel 020 620 25 35, www.verzetsmuseum.org
Foto's: NIOD, SOL FILMproducties, Rob Keus en
Jeroen de Nijs / Verzetsmuseum Amsterdam,
Miriam Bouwman (foto Risseeuw)